

Strategie předcházení a řešení školní neúspěšnosti žáků

Úvod

Program má za cíl poskytnout vzdělávání všem studentům a zajistit prevenci a podporu těm, kteří jsou ohroženi školní neúspěšností. Klíčovým prvkem je podpora samostatného a nezávislého myšlení žáků, seznamování žáků s různými metodami učení a pravidelná pedagogická diagnostika prováděná všemi pedagogy. Tato strategie je zpracována dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., která upravuje poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Škola má za povinnost dle § 7 odst. 3 vypracovat a implementovat preventivní program, který zahrnuje Strategii předcházení školní neúspěšnosti, šikaně a dalším projevům rizikového chování. Dále bylo při vypracování této strategie zohledněno ustanovení vyhlášky č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními potřebami vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.

Definice školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je složitý koncept, který odráží nedostatečné dosažení očekávaných vzdělávacích cílů nebo úroveň pokroku žáka ve škole. Jedná se o stav, kdy žák nedosahuje očekávaných výsledků ve vzdělávání, ať už v oblasti znalostí, dovedností nebo sociálních schopností potřebných pro úspěšné začlenění do školního a společenského prostředí. Školní neúspěšnost může být měřena různými způsoby, včetně nízkých výsledků ve vzdělávání, častých opakování ročníku, absencí ve škole, chováním ve třídě, pocit izolace, nízkou mírou motivace či zájmu o učení a neschopností plně se zapojit do vzdělávacího procesu.

Příčiny školní neúspěšnosti

Školní neúspěšnost je závažným problémem, který vyžaduje intenzivní práci s žákem a často také s jeho rodinou. Neúspěch v učení je často výsledkem kombinace různých faktorů, které je nutné pečlivě identifikovat.

Nejčastěji ovlivňujícími faktory školního (ne)úspěchu:

- **osobnost dítěte** -může zahrnovat nedostatek motivace, vůle, poruchy učení a paměti, sníženou inteligenci, emoční nestabilitu, nízkou schopnost zvládat stres či jiné zdravotní komplikace

- **domácí prostředí žáka** –nedostatečná podpora ze strany rodičů, neschopnost rodičů přimět žáka k pravidelné domácí přípravě a docházce do školy, problémové vztahy v rodině
- **školní klima** – nedostatečná podpora ze strany učitelů, špatné vztahy mezi spolužáky, nevhodné vzdělávací metody
- **časté absence** – zdravotní problémy psychického, chronického a duševního charakteru

Předcházení školní neúspěšnosti

Strategie předcházení školní neúspěšnosti vychází z pochopení a adresování několika klíčových faktorů, které mohou přispět k neúspěchu žáků. Zde jsou některé z hlavních aspektů, na kterých strategie předcházení školní neúspěšnosti staví:

- **Identifikace rizikových skupin:** je důležité identifikovat skupiny žáků, kteří jsou nejvíce ohroženi školní neúspěšností (např. žáci s nízkým socioekonomickým statusem, žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, žáci s mentálním zdravotním postižením)
- **Zajištění podpůrného prostředí ve škole:** školy by měly vytvářet prostředí, které podporuje učení a rozvoj všech žáků.
- **Podpora emocionálního a sociálního zdraví:**emoční a sociální pohoda mají klíčový vliv na úspěch ve vzdělávání. Školy by měly poskytovat programy emocionálního a sociálního rozvoje žáků, včetně prevence šikanování a programů pro zlepšení mezilidských vztahů.
- **Rozvoj kompetencí pro učení:** žáci potřebují být vybaveni dovednostmi a strategiemi pro efektivní učení. To zahrnuje rozvoj dovedností v oblasti organizace, časového řízení, plánování úkolů, komunikace a spolupráce.
- **Zajištění individuální podpory:** každý žák má své vlastní potřeby a výzvy. Školy by měly poskytovat individuální podporu prostřednictvím programů pro speciální vzdělávání, poradenství, doučování atd.
- **Zapojení rodiny:** rodiče hrají klíčovou roli v podpoře školního úspěchu. Školy by měly aktivně zapojovat rodiny do vzdělávacího procesu.
- **Sledování a hodnocení úspěšnosti strategií:** je důležité průběžně monitorovat a hodnotit účinnost strategií předcházení školní neúspěšnosti a přizpůsobovat je podle potřeby na základě získaných dat a zpětné vazby.

Tyto body tvoří základní pilíře strategie předcházení školní neúspěšnosti a slouží jako rámec pro vytvoření komplexních a účinných intervenčních opatření ve školním prostředí.

Řešení školní neúspěšnosti

Předpokladem pro úspěšné řešení je nutná spolupráce všech zúčastněných, kteří mohou se žákem spolupracovat. Jedná se o třídního učitele, pracovníky školského poradenského pracoviště, rodiče a OSPOD.

Zákonní zástupci nezletilých žáků musí být vždy **včas informováni**, obvykle na konci každého čtvrtletí a musí být **seznámeni s možnostmi nápravy ze strany školy a opařeními**, které by mohly vést ke zlepšení studijních výsledků daného žáka. Jednání budou přítomni **třídní učitel, zákonný zástupce, žák a výchovný poradce**. Z tohoto jednání se vyhotoví **písemný záznam**, který všechny zúčastněné strany podepíší, zákonní zástupci obdrží kopie, aby znali závazky své i dítěte.

Součástí předcházení školní neúspěšnosti je také **monitorování a řešení nejen neomluvené absence**, ale i zvýšené **omluvené nepřítomnosti**. Třídní učitelé jsou povinni průběžně sledovat a vyhodnocovat absenci žáků. Pokud absence žáka na konci každého pololetí překročí 50 % plánovaných hodin výuky, je třeba tuto skutečnost oznámit ředitelce školy, která pak individuálně řeší se zákonnými zástupci důvody dlouhodobé nepřítomnosti. V případě neomluvené nepřítomnosti se postupuje podle Metodického doporučení MŠMT k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování č. j. MŠMT-780/2024-1.

Pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je klíčové absolvovat kvalitní **odbornou diagnostiku**, která slouží jako základ pro vytvoření **individuálních podpůrných opatření** ve škole. Tato opatření jsou vybírána individuálně na základě doporučení poradenských zařízení. Jedná se zejména o:

- **Individuální přístup** (motivace, respektování osobního pracovního tempa, vhodné metody a formy práce)
- **Poskytování individuálních konzultací a doučování**
- **Vypracování plánu pedagogické podpory**
- **Vypracování individuálního vzdělávacího plánu**

Formy a metody práce

Klíčovým prvkem úspěšnosti podpůrného programu jsou především metody a přístupy používané učitelem, mezi ně patří zejména:

- **studijní plán**, tj. stanovení přiměřeného obsahu učiva – učitel stanovuje obsah učiva určený k osvojení v rozsahu, který odpovídá žakovým vzdělávacím možnostem (intelektovým i sociálním)
- **zadávání pravidelných úkolů vycházejících ze stanoveného obsahu učiva**, tj. podpůrného plánu – zadání práce pro domácí přípravu - dílčí úkoly odpovídající žakovým vzdělávacím možnostem

- **možnost plnit zadané úkoly v rámci volných hodin ve škole**
- **užívání podpůrných aktivit** – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- **používání podpůrných pomůcek při samostatné práci** – přehledy, tabulky, kalkulačky, nákresy, aj. dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- **individuální práce se žákem** v rámci individuálních konzultací i v rámci vyučovací hodiny – pomoc žákovi odstranit výrazné mezery v učivu, podpora při výuce při výkladu nového učiva
- **vedení písemných záznamů o průběhu podpory** – zadání úkolu, termín splnění, poskytování pravidelných informací o průběhu podpůrného programu rodičům a výchovnému poradci – informace o přístupu žáka k plnění povinností v časovém sledu
- **domluva konzultační hodin**, kdy si učitel zve žáka na konkrétní termín v případě, že žák potřebuje opakovaně vysvětlit probírané učivo, učitel telefonicky zve rodiče současně se žákem, aby je informoval o pravidlech práce, aby se s rodiči dohodl, jak mohou své dítě podpořit

Pravidelně každé pololetí vyhodnocovat situaci ve vzdělávání žáků, konkretizovat žáky ohrožené školní neúspěšností, dohodnout k nim potřebné strategie a seznámit s tím zákonné zástupce žáků.

Při hodnocení žáků uplatňujeme jasné hodnotící nástroje, které podporují jejich motivaci a zaměřují se na konkrétní dovednosti a úspěchy, kterých žák dosáhl.

Vypracovala: Mgr. Aneta Klečacká, školní metodik prevence

V Soběslavi 1. 9. 2022, aktualizace 5. 2. 2024

Schválila: Mgr. Kamila Viktorová

